

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI  
OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI  
QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTUI**

**“TASDIQLAYMAN”**  
Qarshi muhandislik-iqtisodiyot  
instituti rektori

**O. SH. Bazarov**

“ ” 2022 yil

**BUXGALTERIYA HISOBI**

**FAN DASTURI**

|                    |          |                              |
|--------------------|----------|------------------------------|
| Bilim sohasi:      | 400000   | - Biznes, boshqaruv va huquq |
| Ta'lim sohasi:     | 410000   | - Biznes va boshqaruv        |
| Ta'lim yo'nalishi: | 60410500 | - Bank ishi va auditi        |

**Qarshi – 2022**

| Fan/modul kodi<br>ACC1109      | O'quv yili<br>2022-2023                | Semestr<br>3-4               | ECTS - Kreditlar<br>4 (8) |
|--------------------------------|----------------------------------------|------------------------------|---------------------------|
| Fan/modul turi<br>Majburiy fan | Ta'lim tili<br>O'zbek                  | Haftadagi dars soatlari<br>2 |                           |
| Fanning nomi                   | Auditoriya<br>mashg'ulotlari<br>(soat) | Mustaqil<br>ta'lim (soat)    | Jami<br>yuklama<br>(soat) |
| Buxgalteriya hisobi            | 120                                    | 150                          | 270                       |

## 1. Fanning mazmuni

**Fanni o'qitishdan maqsad** – talabalarga moliyaviy va boshqaruv hisobining ob'ektlari, ya'ni xo'jalik mablag'lari va ularning kelib chiqish manbalari, ularning xo'jalik yuritish jarayonidagi harakati, xo'jalik muomalalarini hisobga olish, ularni hujjatlashtirish va umumlashtirish, korxona (tashkilot, muassasa)larning mulkiy, moliyaviy faoliyati va ular to'g'risidagi to'liq ishonarli ma'lumotlarni shakllantirish hamda taqdim etish, buxgalteriya hisobini tashkil qilish, uning me'yoriy huquqiy asoslari bo'yicha yo'naltirishga mos bilim, ko'nikma va malakasini hosil qilishdan iborat.

**Fanning vazifasi** - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar orqali xo'jalik yurituvchi sub'ektlardagi mablag'lari, ularning tashkil topish manbalarining harakatini to'g'ri aks ettirish, hisobotlarni tuzish, moliyaviy hisobot ma'lumotlarini realigini ta'minlash, boshqa tashkilotlar bilan hisoblashishlarni to'g'ri tashkil qilishni davlatimiz qonunlari, hukumat qarorlari, me'yoriy hujjatlar asosida o'rgatishdan iborat.

## II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

### II.1. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

#### BUXGALTERIYA HISOB (1 MODUL). BUXGALTERIYA HISOB NAZARIYASINING UMUMIY ASOSLARI

##### 1-mavzu. "Buxgalteriya hisobi" faniga kirish

Buxgalteriya hisobining tavsiflanishi. Buxgalteriya hisobining rivojlanish tarixi. Buxgalteriya hisobining asosiy tamoyillari. Xo'jalik yurituvchi sub'ektlarning tashkiliy shakllari va faoliyat turlari.

Buxgalteriya hisobi fanining predmeti, boshqa iqtisodiy fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va tadqiqot usullari. va boshqaruv hisobining sub'ektlari va ob'ektlari. Xo'jalik hisobi to'g'risida umumiy tushuncha va unga qo'yiladigan talablar. Xo'jalik hisobining turlari: tezkor (operativ), statistik va buxgalteriya hisobi. Hisob turlarida qo'llaniladigan o'chov birliklari. Xo'jalik hisobi tizimining yaxlitligi.

##### 2-mavzu. Buxgalteriya balansi

"Balans" tushunchasi va uning iqtisodiy ahamiyati. Buxgalteriya balansining tuzilishi va mazmuni. Xo'jalik mablag'lari haqida tushuncha. Xo'jalik mablag'lari turiga, joylashishiga va tarkibiga ko'ra turkumlash. Uzoq muddatli va joriy mablag'lar. Xo'jalik mablag'larining tashkil topish manbalari to'g'risida tushuncha.

Xo'jalik mablag'lari manbalarini turiga, joylashishiga va tarkibiga ko'ra turkumlash. Xo'jalik jarayonlari va xo'jalik muomalalari to'g'risida tushuncha. Xo'jalik muomalalari ta'sirida balansda sodir bo'ladigan o'zgarishlar. Respublikamiz korxonalarida tuzilayotgan balanslar bilan xorijiy davlatlarda tuzilayotgan balanslar o'rtasidagi umumiy bog'liqlik va farqlar.

##### 3-mavzu. Xo'jalik operatsiyalari va ikki yoqlama yozuv

Ikki yoqlama yozuv. Ikki yoqlama yozuvning nazorat qilish xususiyatlari. Buxgalteriya hisobining schyotlari va uning tuzilishi. Sintetik va analitik schyotlar, ularning tuzilishi va o'zaro bog'liqligi. Analitik va sintetik hisob haqida tushuncha. Buxgalteriya hisobining schyotlari rejasi va uning tuzilishi. Buxgalteriya balansi va schyotlarning o'zaro bog'liqligi. Schyotlarning iqtisodiy mazmuni, tarkibi va tayinlanishi bo'yicha turkumlaniishi. Joriy buxgalteriya hisobi ma'lumotlarini umumlashtirish. Oborot vedomosti (aylanma qaydnomalar)larini tuzish. Ularning turlari, shakli va tuzish tartibi.

##### 4-mavzu. Biznes jarayonlari va ularni hisobga olish

Biznes jarayonlarining ahamiyati. Hisob ma'lumotlaridan foydalanuvchilar. Biznes jarayonlarining asosiy ko'rsatkichlari va ularning ahamiyati. Ta'minot jarayonining hisobi. Tovar-moddiy zaxiralarni baholash. Transport-tayyorlov xarajatlari haqida tushuncha va ularni taqsimlash usullari. Ishlab chiqarish jarayonining hisobi. Kalkulyatsiya schyotlarining ishlab chiqarilayotgan mahsulot, bajarilayotgan ish va xizmatlar tannarxini aniqlashdagi o'rni. Ishlab chiqarish jarayonida sintetik va analitik hisobni tashkil etish. Ishlab chiqarilgan mahsulotlarning haqiqiy tannarxini aniqlab omborga qabul qilish. Sotish (realizatsiya) jarayonining hisobi.

##### 5-mavzu. Hujjatlashtirish va inventarizatsiya

Hujjatlashtirish haqida tushuncha. Buxgalteriya hisobida Hujjatlashtirish roli va ahamiyati. Buxgalteriya hujjatlarining turkumlanishi. Hujjatlashtirish rekvizitlari. Hujjatlariga yozuvlar qilish va ularni rasmiylashtirishdagi qo'yiladigan talablar. Xo'jalik muomalalarini dastlabki va yig'ma hujjatlashtirish tartibi Hujjatlashtirish aylanishini tashkil etish. Hujjatlashtirish va tashkil etish shakliga bog'liqligi.

Inventarizatsiya to'g'risida tushuncha, uning ahamiyati va turlari. "Inventarizatsiyani tashkil etish va uni o'tkazish" nomli buxgalteriya hisobi milliy standarti (19-son BHMS)ga muvofiq xo'jalik sub'ektlarida inventarizatsiya o'tkazishni tashkil qilish tartibi. Inventarizatsiya natijalarini rasmiylashtirish va buxgalteriya hisobi schyotlarida aks ettirilishi.

##### 6-mavzu. Buxgalteriya hisobining regnstrlari va shakllari

Hisob regnstrlari va shakllari haqida tushuncha. Ularining buxgalteriya hisobidagi roli va ahamiyati. Buxgalteriya hisobining shakllari, ularning mohiyati va tarixiy rivojlanishi. Buxgalteriya hisobining jurnal-order, memorial-order, Bosh jurnal shakllari. Buxgalteriya hisobining informatsion texnologiyalarga asoslangan va soddalashtirilgan shakllari ahamiyati hamda ularning yuritilishi.